

Socialdemokratiets Valg- og Arbejdsprogram 1923

"Odense-programmet"

Vedttaget på kongressen i 1923 og udgivet af Socialdemokratisk Forbund ved valget i 1924
Idet Socialdemokratiets Kongres henviser til Partiets samlede Program, beslutter den, i særlig Grad foranlediget ved Erhvervskrisen, ved den danske Valutas Fald og ved den samfundsskadelige spekulation og Svindel, som er afsløret, at nedennævnte Spørgsmaal maa bringes i Forgrunden i den nær meste Tid. Saafernt de konservative Partier vægrer sig ved at imødekomme disse Krav, der har Tilslutning i store Kredseaf Befolkningen, vil det yderligere bekræfte Nødvendigheden af at hidføre et grundigt Systemskifte ved de kommende Valg.

Punkt 1. Til afhjælpning af erhvervskrisen og til modvirkning af den danske valutas svækkelse gennemføres en effektiv regulering og begrænsning af importen. Forsyningen til danske statsvirksomheder sker ved dansk produktion, såfremt danske fabrikker kan levere de produkter, der skal anvendes. Staten lader ved sagkyndig bistand foretage en kontrol, der sikrer mod uretmæssig avanceberegning ved disse leverancer. Iøvrigt bidrager staten ved andre til rådighed stående midler til ophjælpning og sikring af det sunde erhvervsliv. Dette Programpunkt har intet at gøre med Spørgsmaalet: Frihandel eller Beskyttelse. Fra socialistisk Synspunkt er forøvrigt intet af disse „Principper“ afgørende. Hvad enten man betragter udprægede Frihandelslande (England) eller udprægede Beskyttelseslande (De forenede Stater), er Kapitalens Udbytning af Befolkningen og Arbejderklassens økonomiske Undertrykkelse lige stor. - Danmark har langt fra Frihandel. NB. Venstres Toldlovgivning! Socialdemokratiets Kamp gælder hverken Frihandel eller Beskyttelse, men Kapitalismens Afkæffelse baade i Frihandelslande og Beskyttelseslande. I denne Kamp ønsker Socialdemokratiet imidlertid efterhaanden at nedbryde Toldmurene mellem Nationerne og skabe Betingelser for en fri og sund Vareudveksling, bl. a. ogsaa for derved at fjerne noget af det farligste Konfliktstof mellem Nationerne.

Under saa abnorme Valutaforhold som efter Krigen er det imidlertid halsløs Gerning for et enkelt Land, ganske særlig for et lille Land, at lade staa til uden Hensyn til Kendsgerningerne. Socialdemokratiet har derfor krævet Importregulering som en midlertidig Foranstaltning. Netop ikke Toldforhøjelser, thi de vælter nye Byrder paa den store Befolkning og er næsten ikke til at afskaffe igen! Importregulering er derimod et smidigt Instrument. Den kan indføres og ophæves med kort Varsel skiftevis overfor forskellige Grene af Erhvervslivet, eftersom Forholdene kræver det. For at hindre, at Importregulering udnyttes af den hjemlige Industri til uretmæssig Fordel, maa den forbindes med Priskontrol.

Desuden kan Staten yde Bistand til Eksportens Fremme og støtte den hjemlige Industri ved at forsyne de offentlige Virksomheder med danske Produkter, for saa vidt de kan skaffes af den bestaaende sunde Industri.

Endvidere maa Staten sørge for, at Bankerne ikke ved idelige Diskontoforhøjelser og ukritisk Kreditindskrænkning skader det sunde Erhvervsliv. Kreditnægtelse til Spekulationen, men fortsat hensigtsmæssig Kredit til de sunde Erhverv.

Det drejer sig om at indvinde ca. 150 Mill. Kr. aarlig paa Handelsbalancens Underskud for at komme paa ret Køl.

Til Støtte for den danske Valuta maa der kræves særlige Foranstaltninger. Spekulationen og Kapitalflugten maa standses ved faste Indgreb. Valutahandelen - herunder ogsaa danske Eksportørers Anvendelse af den indtjente udenlandske Valuta - maa under absolut Kontrol gennem en Centralisation af Valutahandelen.

Punkt 2. Ved regeringens foranstaltning iværksættes planlæggelse af sådanne offentlige arbejder, som tiltrænges for samfundslivets udvikling og samtidig kan medvirke til beskæftigelse af arbejdsløse, såsom: Bro over Lillebælt, Masnedøbroen, dobbeltsporanlæg, udbedring af landets veje, beplantning og opdyrkning af hedestrækninger og grundforbedringsarbejder. De offentlige arbejder indskrænkes under højkonjunktur og fremmes i dårlige tider.

Forsåvidt arbejdsløsheden vedvarer, må staten ved støtte til arbejders iværksættelse bidrage

til opretholdelse af arbejdernes hjem og derved undgå ellers nødvendige udbetalinger til arbejdsløshedsunderstøttelse.

Dette Punkt slutter sig naturligt til Pkt. I og er i nøje Konsekvens af socialdemokratiets Stilling i Rigsdagen. Samfundet har Interesse i at faa udført produktivt Arbejde i Stedet for at ud betale Arbejdsløshedsunderstøttelse. Herom har Socialdemokratiet gentagne Gange stillet positive Forslag. Det var f. Eks. Tilfældet, da Socialdemokratiet den 31. Januar 1923 stillede følgende Forslag:

„Idet Folketinget vedtager, at Arbejdsløsheden hurtigst muligt maa søges indskrænket til det mindst mulige, og udtaler Ønsket om, at det bl. a. maa ske ved:

- 1) Tilvejebringelse af offentlige Arbejder, saasom Broen over Lille Bælt, Masnedøbroen, hurtig Fremme af Dobbeltspor-Anlæg, Istandsættelse af Landets Veje;
- 2) Fortsættelse og Udvidelse af Importreguleringen;
- 3) Fremhjælpning af Eksporten, derunder Tilvejebringelse af Handelsoverenskomst med Rusland;
- 4) Hjælp til industrielle Bedrifters Opretholdelse ved Bestillinger o. L;
- 5) Beplantning af Heder, Iværksættelse af Grundforbedringsarbejder, Udstykning af Jord til Husmandsbrug, og endvidere udtaler, at de Arbejdsløse, der trods saadanne Bestræbelser fremdeles er ude af Stand til at erholde Beskæftigelse, maa understøttes paa en saadan Maade, at Hjemmenes Undergang afværges, gaar Tinget over til næste Sag paa Dagsordenen."

Dette Forslag forkastedes af Regeringspartierne, der ligeledes afviste et beskedent Forslag fra de Radikale om, at Regeringen skulde tage hele den økonomiske Krise op til „en samlet Forhandling mellem Repræsentanter for Staten, Kommunerne og de forskellige Erhverv". Vore Modstandere har opstillet fantastiske Beløb for, hvad Socialdemokratiets Forslag om Igangsættelse af Arbejder vilde koste.

At Socialdemokratiets Tankegang imidlertid er rigtig ses deraf, at Regeringen netop har stillet Forslag om et af de største Millionforetagender, som vi har foreslaaet, nemlig Lillebæltbroen. Herved har man erkendt, at det ikke gør et Samfund fattigere at lade udføre produktive Arbejder, da det jo viser sig, at Bygningen af denne Bro ikke blot i ikke ringe Grad vil kunne raade Bod paa Arbejdsløsheden, men naar Broen er færdig, vil den kunne forrente sig med 10 pCt., saa det altsaa er en fortrinlig Kaipitalanbringelse fra Statens Side!!

Punkt 3. Der gennemføres en jordreform, som tilvejebringer fornøden jord til husmandsbrug, derunder tillægsjord til bestående husmandsbrug, som er for små til at ernære en familie. I den udstrækning, som det er fornødent, må ekspropriation foretages fra de store jordejendomme for at imødekomme efterspørgslen og for at modvirke den forkastelige spekulationsopskrining af jordpriserne. Staten medvirker ved sikring af bygninger og driftsmidler til ubemidlede landarbejdere. De adelige klostre med jordtilliggende inddrages under samfundet. Privilegier, der er knyttet til fisker- og søterritorium, ophæves. En Jordreform, der skal betyde noget virkeligt, maa samtidig forfølge flere samfundsgavnige Formaal.

Den maa:

- 1) skaffe tilstrækkelig Jord frem til overkommelige Priser og paa billige Tiltrædelsesvilkaar,
- 2) sørge for, at denne Jord - uanset Brugs- eller Besiddelsesformen - unddrages den private Spekulation, og at Brugeren tilsikres det fulde Udbytte af eget Arbejde,
- 3) have det yderligere Formaal, at tvinge Jordpriserne nedad, saa Adgangen til Jorden bliver lettere og Afgiften til den private Kapital stadig mindre,
- 4) som Forholdene i Øjeblikket er gennem Adgang til Byggelaan og Driftsmaal drage Omsorg for, at det ogsaa i Praksis bliver muligt at rejse og udruste de nye Hjem paa en forsvarlig Basis.

Egentlig afgørende som den første Betingelse for disse Formaaes Opnaaelse er det, at man ad flere Veje søger at billiggøre Adgangen til Jorden. Skal dette Formaal lykkes, maa man drage Skatteproblemer med ind i sine Overvejelser. Man maa overveje Spørgsmaalet om en

fuldstændig eller delvis Inddragning af Jordværdien gennem en Grundskyld, eventuelt ledsaget af en Værdistigningsskat paa Grundværdien.

Men endvidere har Erfaringerne, ikke mindst fra de sidste Aar, vist Nødvendigheden af en Ekspropriationslov, dels for i al Almindelighed at fremme Oprettelsen af Husmandsbrug, men ogsaa specielt for

at allerede eksisterende smaa Husmandsbrug ved Forøgelse af Jordarealet kan blive store nok til at ernære en Familie, og for

at Arbejdere i By og paa Land kan blive i Stand til ved. forstandig Udnyttelse af en passende Havelod at fremstille en betydelig Del af deres aariige Forbrug af Levnedsmidler.

Jordspørgsmaalets Løsning er af den største Betydning for hele Erhvervs-, Arbejdsløsheds- og Boligspørgsmaalet.

Med Hensyn til Fiskerilovgivningen har Socialdemokratiet stedse værnet om Fiskernes Interesser. Medens det indtil Midten af Halvfemserne var gældende Ret, at Kystejere kun havde Ret til at fange Aal ud for deres Grund, for saa vidt ikke Fiskeren og den menige Mand led Skade derved, saa gennemførte Venstre og Højre i Halvfemserne en Lov, hvorved det blev saa-ledes, at nu maa Fiskerne kun fiske Aal ind under Kysten, for saa vidt ikke Grundejerne, d. v. s. i dette Tilfælde Aalegaardsejerne, lider Skade derved.

Overfor saadanne Overgreb overfor Fiskerne vil Socialdemokratiet som hidtil søge at værne om Fiskernes Interesser.

Punkt 4. Den fremdeles herskende bolignød afhjælpes ved statens foranstaltning.

Byggevirksomheden planlægges for en sådan årrække, som svarer til bolignødens omfang og den forhåndenværende arbejdskraft med fuld udnyttelse af denne året igennem. Ved dertil sigtende lovgivning reguleres lejen for boligerne i de under krigskonjunkturer opførte ejendomme. Ved lov sikres lejerne fornøden beskyttelse.

Ved Oktober Flyttedag 1923 var Antallet af husvilde saaledes:

Kbhvn., Frbrg. og Gentofte	2801 Familier
Provinsbyerne	1675 -
Bymæssige Landkommuner	237 -

Ialt 4713 Familier, der tilsammen omfattede 21.319 Personer.

At Løsningen af dette Spørgsmaal maa paahvile hele Samfundet og ikke alene Byerne ses af følgende Tal (Statist. Departem. Opgivelser):

I Aaret 1911 var af Københavns 429.400 Indbyggere de 100.900 født i Landdistrikterne, paa Frederiksberg 22.500 af 91.000 Indb. og i Provinsbyerne ikke mindre end 219.300 af 527.250 Indb., medens til Gengæld kun 127.000 af Landdistrikternes 1.607.000 Indb. var født i Byerne.

Altsaa: ikke mindre end 342.700 Personer var indvandret fra Landet til Byerne, medens kun 127.000 var flyttet fra Byerne til Landet, og det endda i væsentlig Grad kun til de store Stationsbyer.

I 10-Aaret 1911-20 er Forholdet yderligere forrykket, idet der fra Landdistrikterne var et indvandringsoverskud paa 67.000 Mænd og 65.000 Kvinder, ialt 132.000 Personer, overvejende i Alderen 15-30 Aar (!)

Naar det aarlige Gennemsnit er 13.200, kan man sikkert gaa ud fra, at Overskudsindvandringen til Byerne de sidste af disse Aar har været 15-20.000 Personer aarlig.

Af dette Indvandringsoverskud fra Landet 1911-20 har Hovedstaden faaet 29.000 Mænd og 38.000 Kvinder, ialt 67.000 Personer.

Huslejeloven skal trods denne Situation ophøre overalt udenfor Hovedstaden senest 1. Maj 1924 og i Hovedstaden senest 1. Maj 1925.

I Svendborg og Odense, hvor Nævnerie forlængst er bortfaldet, har der været Eksempler paa Krav om Lejeforhøjelser paa indtil 200 pCt. for Beboelseslejligheder.

Der er altsaa stadig Trang baade til Beskyttelse af Lejerne og til Foranstaltninger til Afhjælpning af Bolignøden.

Socialdemokratiet stillede d. 11. Marts 1924 i Folketinget Forslag om Forlængelse af den nugældende Huslejlov indtil videre.

Punkt 5. Private banker underkastes en effektiv kontrol til sikring af befolkningens interesser. Loven om statsgaranti for landmandsbanken revideres. Staten optager forhandling om retten til udstedelse af pengesedler og skaffer sig iøvrigt adgang til at øve afgørende indflydelse på diskonto- og valutaforhold.

Medens Sparekasserne anvender de indskudte Kapitaler dels til Anbringelse i faste Ejendomme mod 1. Prioritets Panteret, dels til kontant Udlaan mod solid Kavtion og dels til Indkøb af Obligationer i Kreditforeninger og lign., er Bankernes Virksomhed væsentlig forskellig herfra. Bankerne finansierer Forretningslivet med Laan, paatager sig Diskontering af Veksler o. lign. Derfor kan Bankerne ikke altid skaffe sig fuld Sikkerhed, men maa nøjes med et Skøn over vedkommende Foretagendes Soliditet. Bankerne faar derved en større Risiko, der - som de sidste Aar har vist - forøges ved, at Bankbestyrelsens Medlemmer ofte er interesserede i Foretagender, der ønsker Laan i Banken. Herved paadrages der Bankerne en Risiko, uden at den tilbørlige Kritik kan ventes udøvet, og desuden faar Bankerne en skadelig Magt over Erhvervslivet.

Men ogsaa Staten og Kommunerne maa stifte Laan i Bankerne eller ved Hjælp af dem. Herved har Bankfinansien efterhaanden naaet en saadan Magt, at man med Rette har kunnet tale om den som „det tredje Ting“.

Det er derfor af den allerstørste samfundsmæssige Betydning,

- at Ban-kerne underkastes en meget indgaaende Kontrol,
- at det forbydes Bankledere at være i Ledelsen for Industri- og Handelsforetagender, der finansieres af Bankerne,
- at Retten til Udstedelse af Pengesedler bliver frataget den private Nationalbank og udøvet af Staten,
- at Diskontoen, der nu fastsættes af den private Nationalbank, bliver fastsat under Medvirkning af Regeringen.

Derved opnaar man, at det bliver Regeringen og Rigsdagen og ikke Kapitalmagten samlet i Bankerne, som faar Hovedindflydelsen paa de for alle i Landet saa overmaade vigtige og indgribende Diskonto- og Valutaforhold.

Ved Lovens Behandling foreslog vort Parti 4 Repræsentanter valgte af Rigsdagen og 2 valgte af Handelsministeren i et Bankraad paa ialt 9 Medlemmer.

Desuden blev det foreslaaet, at en af Regeringen udpeget kontrolkommission paa 5 Medlemmer skulde udøve daglig Kontrol overfor alle Bankens Forhold og aflægge Rapport til Handelsministeren.

Punkt 6. Loven om aktieselskaber underkastes en gennemgribende revision med det formål at sikre borgerne mod det usunde spekulationsliv og i første linie mod direktørernes deltagelse i spekulation i deres egne selskabers aktier.

De Kapitaler, der forvaltes i Aktieselskaber, er ikke private. Forvaltningen bør være underkastet offentlig Kontrol ligesom Bankerne.

Der maa ved Loven træffes Forholdsregler imod:

at Aktieselskabernes Direktører deltager i Spekulation i eget Selskabs Aktier, thi Direktørerne har selvfølgelig en Viden om de økonomiske Forhold, som andre ikke har, og som kan udnyttes i personligt Berigelsesøjemed.

Overkapitalisering maa forhindres, saavel naar denne fremkommer som Opkøb af Konkurrenter - til Overpris -, ved Udvidelse af Aktiekapitalen under saadanne Former, som raadede i Svindelperioden eller ved Udstedelsen af Friaktier.

Udlodning, Uddeling og andre Former for Fordeling iblandt Aktionærene af opsparet Formue maa forhindres.

Kup som f. Eks. det, der udøvedes i Cikotriefabrikerne, bør afværges. Aktierne bør noteres, og Indehaverne bør have ejet Aktierne en rimelig Tid, før de erhverver Stemmeret.

Punkt 7. Spørgsmålet om en børreform tages op med det formål at træffe foranstaltninger mod det samfundsskadelige børsspil.

Det, som maa forhindres, er de Børsforretninger, der ikke har Forbindelse med virkelig Omsætning, f. Eks. Aktiespekulationer under den Form, at der betales 10.000 Kr. til en

Veksellerer, som for Køberens Regning køber f. Eks. 100.000 Kr. Bankaktier, der atter sælges, naar Kursen er steget, og saaledes giver en Gevinst uden noget som helst Arbejde, men Fallit og Ruin for Spekulanten, hvis han plumper ind i en Nedgangsperiode.

Ogsaa den saakaldte Terminshandel maa forhindres, d. v. s. den Handel med Varepartier, oftest saadanne, der slet ikke eksisterer, f. Eks. Hvede, Fedt o. s. v., der sælges til Levering efter visse Maaneders Forløb til en vis Pris. I Ventetiden sælges Partiet fra den ene til den anden og giver eftersom Hvedeprisen i Amerika stiger eller falder Gevinst eller Tab. Dette Kapitalismens Hasardspil er en usund og ødelæggende Adspredelse for Overklassen, som Underklassen under en eller anden Form maa betale.

I Østrig forbød man i 1903 al Terminshandel i Korn og Mølleprodukter, og i Norge vedtog man i 1902 en Lov, som siger, at hvad der tabes i Terminshandel, som har Spil eller Væddemaals Karakter, er man ikke forpligtet til at betale. I Tyskland er al Handel paa Børsen forbudt, hvor Levering af Varen er udelukket.

Punkt 8. En skolereform gennemføres i overensstemmelse med de planer, der er fremsat i statens skolekommission af de socialdemokratiske medlemmer: Adgang til alle grader af undervisningen gennem folkeskolen uden hensyn til økonomiske kår. Etablering af ungdomsskoler. Gratis kursus for kvinder i husmodergerning. Forbedret læreruddannelse. Demokratisk ledelse og tilsyn for skolevæsenet.

Den store Skolereform i 1814 bragte med et Slag Danmark frem i forreste Række med Hensyn til Folkeoplysningen, og paa dette Grundlag bevarede vort Land et Forspring indtil omkring 1870, men senere har Udviklingen i den øvrige Verden taget Fart, saa at Talen om Danmark som „Verdens mest oplyste Land" forlængst er blevet en usandfærdig Talemaade.

Dette var Socialdemokratiet klar over allerede for mange Aar siden, og ved Forslag i Rigsdagen gentagne Gange, bl. a. i 1910, 1911 og 1918, forsøgte Socialdemokratiet at faa det vigtige Spørgsmaal gennemdrøftet i en Kommission. Først i 1919 lykkedes det - meget imod de konservative Partier - at faa nedsat den store Skolekommission med K. M. Klausen som Formand.

Hvad den vigtige Ungdomsundervisning angaar staar Danmark som Nr. 9, d. v. s. i Række med Spanien og Balkanlandene!

Det er i høj Grad beskæmmende for Venstre, at Tilstanden er saadan 23 Aar efter, at dette Parti overtog Magten med et mægtigt Flertal i Folketinget.

Folkeskolen tæller ca. 400.000 Elever (ca. 89 pCt. af samtlige skolesøgende Børn), og Statens Udgifter dertil er i indeværende Aar ca. 30½ Mill. Kr., hvilket er ca. 75 Kr. pr. Barn. Efter Socialdemokratiets Forslag i Skolekommissionen vilde Statens Udgift stige til 175 Kr. aarlig pr. Barn, hvilket vilde være et meget beskedent Beløb i Betragtning af, at Statens Gymnasier for Tiden koster ca. 700 Kr. pr. Elev; de private Gymnasier koster Staten 450 Kr. og de private Realskoler 235 Kr. aarlig pr. Elev i Tilskud!

Hovedpunkterne i Socialdemokratiets Forslag i Skolekommissionens Betænkning er følgende:

a. Der indføres Skolegang hver Dag ogsaa paa Landet.

I de Skoler paa Landet, hvor der nu kun er 1 Lærer og 2 Klasser, skal der være 2 Lærere og 3 Klasser.

b. Undervisningen bør udstrækkes overalt til det 16. Aar.

c. I Byerne deles Eleverne i 10-11 Aars Alderen. En Gren fører til Realeksamen, den anden fortsætter Grundskolens Undervisning, efterhaanden udvidet med Sløjd, Husgerning m. m. Ved det 14. Aar foregaar en anden Deling. En Gren fører til Gymnasie-Eksamen ved det 18. Aar, den anden til Ungdomsskolen, der er obligatorisk fra 14. til 16. Aar og frivillig fra 16. til 18. Aar. Kravet om obligatorisk Ungdomsskole understreges kraftigt, dels ved de foreliggende Beviser for, at de hidtidige frivillige Aftenskoler helt har spillet Fallit, dels ved at Udlandet saa fuldstændigt har overfløjet Danmark paa dette Omraade.

d. Undervisnings- og Skolemateriel bliver gratis i alle Klasser, og desuden skal der kunne ydes Tilskud til Gymnasieelever fra mindrebemidlede Hjem.

e. Endvidere foreslaas obligatorisk Bispising af underernærede Børn, hvis Forældrene ønsker det, Indførelse af Skolelæge og Skoletandpleje overalt og Skolebade i saa vid Udstrækning, som de praktiske Forhold tillader. f. I Konsekvens af disse Reformkrav maa Læreruddannelsen

forbedres, bl, a. ved Seminarieundervisningens Forlængelse fra 3 til 4 Aar.

g. Det nuværende Skoletilsyn foreslaas erstattet med valgte Skolekommissioner uden fødte Medlemmer. Vælgere skal alle være, der har skolesøgende Børn.

h. Til Raadighed for Skolekommissionerne foreslaas indført et sagligt-teknisk Tilsyn i Form af en Skolekonsulent for hvert Amt.

Udgifternes Fordeling.

I Finansaaret 1923-24 er Statens og Kommunernes samlede Udgift til Folkeskolen 90 Millioner Kr.

Socialdemokratiet med Tilslutning af Radikale samt Rektor Bruun og Dr. Berthelsen, ialt 15 Medlemmer af Kommissionen, foreslaar, at Staten fremtidig bærer alle Udgifter til Lønninger og Pensioner, medens Kommunerne bærer Udgifterne til Bygninger, Brændsel, Belysning, Rengøring etc. Herefter vil Staten komme til at bære en aarlig Udgift af ca. 70 Mill. Kr. mod ca. 30 Mill. nu. Men Staten har jo en langt bedre Adgang end Kommunerne til at skaffe sig Indtægter og er i Stand til at fordele Byrderne retfærdigt. For de haardtanspændte Kommuner vil en saadan Ordning betyde en enorm Lettelse. Eksempelvis kan nævnes, at en Kommune som Slagelse vil slippe med 130,000 Kr. mindre i kommunale Skatter hvert Aar.

En Reform som denne maa gennemføres gradvis i Løbet af en Aarrække. Adskillige af de nævnte Forslag (Læreruddannelsen, Skoletilsynet og Skolekonsulenterne) kunde gennemføres uden overvældende Udgifter. Ja, Læreruddannelsens Forbedring er en nødvendig Betingelse for den egentlige Skolereform.

Punkt 9. En revision af aldersrenteloven særlig med det formål at søge taksterne og aldersgrænsen ændret og iøvrigt at opnå en bedre overensstemmelse mellem aldersrente- og invalidelov.

Den nye Lov betyder i en Mængde Tilfælde en meget stærk Nedsættelse af Understøttelsen, og Sætserne er i det hele taget for smaa overalt.

Dette er direkte erkendt af Regeringspartierne ved Gennemførelsen af Forslaget om Brændselshjælp for Vinteren 1923-24.

Under Aldersrentelovens Behandling i 1921 - 22 stillede Socialdemokratiet en Række Ændringer: Bevarelse af 60 Aars Alderen; højere Sætser; Ret for Kommunen til at supplere op til det nødvendige de første 10 Aar med halv Refusion fra Staten; 10 Procents Forhøjelse af Renten hvert 5. Aar; Ændring af Renten dersom Nyderens Indtægter forringes.

Alle disse Forslag forkastedes, men senere har Erfaringerne overalt vist den nye Lovs Utilstrækkelighed, og Socialdemokratiet har derfor i 1923-24 i Overensstemmelse med Programmets Pkt. 9 stillet Forslag om saadanne Ændringer, som var mest paakrævede, og som man derfor havde Haab om at faa gennemført helt eller delvis.

Ændringerne gik ud paa:

1) En permanent Brændselshjælp paa 75 Kr. for gamle med egen Husstand og 50 Kr. for andre.

2) Taksternes Forhøjelse til den højeste af de Skalaer, som indenfor hver Kategori af Kommuner (Købstæder og Landdistrikter) var foreslaaet i Regeringens eget oprindelige Lovforslag!

3) Adgang til 25 pCt. Forhøjelse af Aldersrenten for alle enligtstillede, naar særlige Forhold taler derfor (ikke som nu blot for dem, der har været gift).

4) 10 pCt.s Stigning af Renten hvert 5. Aar - idet de 75-80-aarige i Reglen har Trang til højere Understøttelse end de 65-aarige.

5) Bevarelse af „Forskelsbeløbet“, saaledes at de, der under den gamle Lov havde mere, end de vilde faa efter den nye, beholder denne Understøttelse og ikke nedskæres med en Femtedel hvert Aar, indtil de atter har naaet den nye Lovs Skala.

Punkt 10. Revision af enkeloven med indførelse af bidrag fra det offentlige - også til enkemænd med børn - i tilslutning til det af folketinget i samlingen 1919-20 vedtagne forslag. Hvis en Mand dør bort fra en Hustru med f. Eks. 5 ukonfirmerede Børn i Alderen fra 1 til 13 Aar og ingen Formue efterlader sig, vil en saadan Enke til de 5 Børn faa en Understøttelse paa 400

Kr. til de to mindste Børn, 300 Kr. til de to næste og 120 Kr. til det ældste, altsaa ialt 820 Kr. aarlig.

Det er selvsagt ganske umuligt for en saadan Kvinde at klare sig med 820 Kr. aarlig til sig selv og 5 Børn. Vil hun derfor beholde sine Børn hos sig, tvinges hun tit at gaa paa Arbejde hos andre om Dagen og i den Tid overlade Børnene til sig selv, og dog har en saadan Kvinde nok at gøre med at passe sit eget Hjem.

Naar Samfundet forsømmer sin Pligt overfor Børnene, forvoldes der ubodelig Skade, og Udgifterne vil komme mangedobbelt paa andre Omraader: Børnehjem, Opdragelsesanstalter, Fattigvæsenet og Straffeanstalterne.

Den første Enkelov gennemførtes ikke før 1913, efter at der alene siden 1909 var fremsat ikke mindre end fem private og tre Regeringsforslag. Og hidtil er Enkemændene slet ikke med under Lovgivningen.

Til Trods for, at en Forbedring af den gældende Lov blev enstemmigt vedtaget af Folketinget I Marts 1920 (lige før Kuppet) har den nuværende Regering ikke været at formaa til at fremsætte Forslaget paany. Socialdemokratiet har derfor fremsat Lovforslag herom svarende til det i 1920 vedtagne Forslag med en Forhøjelse af Taksterne og med Enkemændene optagne i Loven.

Understøttelsessatserne i Forslaget er følgende:

I København, Frederiksberg og Gentofte:

Til Enkemænd 200 Kr., til Enker 300 Kr. aarlig, indtil Barnet er fyldt 4 Aar.

Til Enkemænd 160 Kr., til Enker 240 Kr. aarlig til Udgangen af det Skoleaar, i hvilket Barnet fylder 14 Aar.

Til Enkemænd 120 Kr., til Enker 180 Kr. aarlig efter det sidstnævnte Tidspunkt.

I Købstæderne og Marstal:

Til Enkemænd 180 Kr., til Enker 270 Kr. aarlig, indtil Barnet er fyldt 4 Aar.

Til Enkemænd 140 Kr., til Enker 210 Kr. aarlig til Udgangen af det Skoleaar, i hvilket Barnet fylder 14 Aar.

Til Enkemænd 100 Kr., til Enker 150 Kr. aarlig efter det sidstnævnte Tidspunkt.

Alle andre Kommuner:

Til Enkemænd 160 Kr., til Enker 240 Kr. aarlig, indtil Barnet er fyldt 4 Aar.

Til Enkemænd 120 Kr., til Enker 180 Kr. aarlig til Udgangen af det Skoleaar, i hvilket Barnet fylder 14 Aar.

Til Enkemænd 80 Kr., til Enker 120 Kr. aarlig efter det sidstnævnte Tidspunkt.

Punkt 11. Staten sikrer landet hovedbygningerne til de herregårde, der efterhånden forlades af besidderne. Efter samråd med amter og kommuner anvendes dertil egnede bygninger til sociale institutioner (børnehjem, alderdomshjem, invalidehjem, sygehuse, rekonvalescenthjem, skoler og så fremdeles), mens der ved lov træffes afgørelse om anvendelse af sådanne, som ikke måtte være anvendelige på denne måde.

Efterhaanden som Lehn og Stamhuse bliver fri Ejendom, vil sikkert en Del af Godsernes Hovedbygninger blive udbudt til Salg.

Det er ikke i vort Lands magre og fattige Egne vi træffer paa Herregaardene, men derimod dér, hvor Jorden er frugtbar og let tilgængelig. Og selve Herregaardenes Hovedbygninger er som Regel pragtfuldt udstyrede og smukt beliggende ved Skov og Strand eller Sø.

Københavns Kommune har for nogle Aar siden af et Par Rigmænd faaet foræret to prægtige Villaer med store Parkanlæg, den ene i Nærum og den anden ved Strandvejen med Strandret ud imod Øresund. Disse to Villaer er indrettede til Børnehjem, og Herregaarden „Spanagergaard" ved Køge har Københavns Kommune i 1923 købt og indrettet til svagelige Børn.

Ved en forudseende Lovgivning i den her angivne Retning kunde Stat og Kommuner i Fremtiden sikre sig gode og sundt og smukt beliggende Bygninger til Formaal af den Karakter, som er nævnt i Programpunktet, og derigennem ogsaa sikre Bevarelsen af Bygningsværker, der ofte er af stor arkitektonisk og kulturhistorisk Værdi.

Punkt 12. Militærlovene revideres. Udgifterne formindskes ved militær afrustning. Til

opfyldelse af internationale forpligtelser organiseres fornødent grænse- og søpoliti. Statens repræsentanter i Folkenes Forbund skal arbejde for international afrustning. Militærordningen, der blev vedtaget med et Mindretal af Folketingets Stemmer (73 mod 70; fem Konservative stemte ikke), er uden Værdi for Landet. Den kan i givet Fald blive til den største Fare for Danmark.

Regeringspartierne forkastede Forslag om, at Vælgerne burde spørges ved Valg eller Folkeafstemning.

Det er en uomstødelig Kendsgerning, at internationale Forpligtelser (Folkenes Forbund) ikke paalægger noget Land at holde et Militærvæsen af en bestemt Størrelse. Grænser, som fastsættes, maa ikke overskrides, men et Land har frit Lov til at afruste.

Alligevel opretholder Venstre og Konservative en værdiløs Militærordning, der aarlig belaster Statskassen med et Beløb paa ca. 60 Mill. Kr., eller ca. 165,000 Kr. pr. Dag.

Dette Tal fremkommer saaledes (Finanslov-forslaget for 1924-25):

§ 20: Krigsministeriet	32,272,000
§ 21: Marineministeriet	15,185,000
Udskrivning (Sessioner)	695,000
Indkvartering	614,000
Pensioner:	
Til Officerer	3,830,000
Til militære Underklasser	3,980,000
Til militære Klædefabriker	51,000
Til Hærens Krudtværk	26,000
Til Hærens og Flaadens Værksteder	940,000
Ventepenge til Militære	1,325,000
Den militære Invalideforsørgelse	1,600,000
	60,518,000

Alt, hvad her er anført, maa absolut kaldes Udgifter til Militærvæsenet, og naar der heroverfor hævdes, at en Del af disse Udgifter ogsaa maa regnes med udover de 7,600,000 Kr., som Socialdemokratiets Afrustningsforslag vil koste, ja, at endog Udgifterne til Ventepenge vil blive betydelig højere, naar samtlige militære Befalingsmænd bliver afskedigede, saa er dette naturligvis rigtigt. Men selv om samtlige afskedigede Befalingsmænd skulde paa Ventepenge i de lovbestemte 5 Aar - hvilket er udelukket, da der efterhaanden vil kunne findes Anvendelse for et meget stort Antal paa andre Omraader - vilde dette kun beløbe sig til ca. 9 Mill. Kr. aarlig; lægges hertil de nuværende Pensioner og Invalideforsørgelsen (ca. 10 Mill. Kr.), vilde den samlede Udgift det første Aar under Socialdemokratiets Forslag være 26-27 Mill. Kr. Det første Aar vilde altsaa spares over 30 Mill. Kr., og Aar efter Aar vil Pensioner og Ventepenge formindskes, medens de vil vedblive at være de samme, saalænge den nuværende Ordning gælder. I Løbet af faa Aar vil man altsaa naa op paa en aarlig Besparelse paa mellem 40 og 50 Mill. Kr.

Og hertil kommer, at samtidig med Gennemførelsen af Socialdemokratiets Afrustningsforslag vil der blive frigivet de mægtige Arealer, de store Bygninger og de øvrige Værdier, som Militæret lægger Beslag paa, og som er opgjort til en Værdi af ca. 400 Mill. Kr. De vil ved Realisation kunne indbringe i alt Fald 200-250 Mill. Kr.

Punkt 13. Der tilvejebringes balance i statshusholdningen bl.a. ved statsgældens afvikling i løbet af nogle år. Hertil tilvejebringes midler ved en retfærdig, stigende beskatning f.eks. på formuer over 50.000 kr. og muligvis ved særbeskatning på den i tiden efter 1914 skete formuefremgang.

Statsgældens ca. 1200 Mill. Kr. er sammensat saaledes:

Indenlandske Laan	670 Mill. Kr.
Udenlandske Laan	532 - -
	Ialt 1202 Mill. Kr.

Til Forrentning af denne Statsgæld anvendtes paa det sidste Statsregnskab (1922-23) 58 1/4 Mill. Kr. (Indenlandsk 31 1/4, Udenlandsk 27). Med de stigende Dollar- og Sterlingkurser maa

man for indeværende Aar regne med op mod 65 Mill. Kr. til Statsgældens Forrentning. Alene hertil og til Militærvæsen (60 Mill.) er det altsaa en Udgift paa over 2½ Mill. Kr. om Ugen ! De sidste Aar er der kun betalt ca. 10 Mill. Kr. aarlig i Afdrag paa Statsgælden, og de to sidste Aar er dette Afdrag betalt ved at optage nye indenlandske Laan!

I Aarene 1925-32 skal indenlandske Statslaan, som blev optaget under Krigen, tilbagebetales saaledes:

1925-28	145 Mill. Kr.
1931-32	110 - -
Ialt	255 Mill. Kr.

Disse indenlandske Laan forrentes nu med 5 pCt.

Socialdemokratiet foreslaar, at man søger at skaffe disse Penge og helst noget mere ved en ekstra Skat paa Formuerne over 50.000 Kr. en Gang for alle.

Under Valutaforhandlingerne i Rigsdagen fremsattes følgende Forslag:

Personer, der har en skattepligtig Formue paa over 50,000 Kr. ved Begyndelsen af Skatteaaret 1924-25, skal af denne Formue enten i dette Skatteaar eller fordelt paa Skatte-aarene 1924-29 udrede følgende Afgift til Staten:

			pCt af resten
50-60.000 Kr. intet af de første	50.000 Kr.		6
60-70.000 Kr.	600 Kr. --	60.000 Kr.	7
70-80.000 Kr.	1.300 --	70.000 Kr.	8
80-90.000 Kr.	2.100 --	80.000 Kr.	9
90-100.000 Kr.	3.000 --	90.000 Kr.	10
100-200.000 Kr.	4.000 --	100.000 Kr.	11
200-500.000 Kr.	15.000 --	200.000 Kr.	12
½ - 1 Mill. Kr.	51.000 --	500.000 Kr.	13
1-5 Mill. Kr.	116.000 --	1 Mill. Kr.	14
5-10 Mill. Kr.	676.000 --	5 Mill. Kr.	15
10-20 Mill. Kr.	1.426.000 --	10 Mill. Kr.	16
20 Mill. Kr. og derover	3.026.000 --	20 Mill. Kr.	17

Dette Forslags Gennemførelse vil kun berøre lidt over 40,000 Personer. Det vil indbringe ca. 440 Mill. Kr., og det vil ikke angribe Kapitalen - er altsaa ikke en Formuekonfiskation.

Forslaget beslaglægger kun Renten eller en Del af Formue-Renten og tillader, at Beløbets Indbetaling fordeles over 5 Aar.

Angaaende Enkeltheder henvises til følgende Oplysninger til Forslaget:

Formue	<i>Antal</i>	<i>Samlet</i>	<i>Samlet</i>	<i>Samlet</i>	<i>Afgiftens</i>	<i>Størrelse paa de</i>
	<i>Formue- besid- dere</i>	<i>Samlet Formue beløb</i>	<i>afgifts- pligtig Formue</i>	<i>Samlet Afgift</i>	<i>forskellige Formuer</i>	<i>betaler</i>
			i 1000 Kr.		En Formue paa	
Ingen eller under 50,000 Kr.	398,000	4,496,000	-	-	50,000 Kr.	0 pCt.
50-60,000 Kr.	9.457	510.678	37,828	2,270	60,000 Kr	1,0 pCt.
60-70,000 Kr.	6.901	441.664	96.614	6.073	70,000 Kr	1,9 pCt.
70-80,000 Kr.	4.898	362.452	117.552	7.935	80,000 Kr	2,6 pCt.
80-90,000 Kr.	3.636	305.424	123.624	8.945	90,000 Kr	3,3 pCt.

90- 100,000	2.926	275.04 4	128.744	9.948	100,000 Kr	4,0 pCt.
100- 200,000	9.027	1.334.3 26	884.646	83.771	200,000 Kr	7,5 pCt.
200- 500,000	3.649	1.087.5 31	904.952	97.647	500,000 Kr	10,2 pCt.
1/2- 1 Mill.	867	598.98 1	555.747	65.745	1 Mill. Kr	11,6 pCt.
1- 5 Mill.	471	868.84 0	845.290	110.33 5	5 Mill. Kr	13,5 pCt.
5- 10 Mill.	29	194.78 8	193.338	27.073	10 Mill. Kr	14,3 pCt.
10- 20 Mill.	11	137.08 3	136.533	20.019	20 Mill. Kr	15,1 pCt.
20 Mill. og derover	1	28.713	28.633	4.507		
	ca.	ca.				
	438.0 00	10.642. 000	4.053.50 1	444.28 8		
Heraf over 50.000 Kr.	ca. 41.87 3	ca. 6.145.5 24	4.053.50 1			

Beregningen er foretaget paa Grundlag af Formueansættelser for Skatteaaret 1922—23. (Formuer pr. 1. Januar 1922.)

Punkt 14. Samtlige skattelove underkastes en revision, og en efter de økonomiske vilkår afpasset retfærdig beskatning tilvejebringes såvel for staten som for kommunerne. Der indføres ensartet virkende regler for alle befolkningsklasser til beskyttelse mod skattesnyderi. Socialdemokratiets Modstandere ynder at fremstille det, som om en Gennemførelse af Odense-Programmet blot betyder en mægtig Forøgelse af Statens Udgifter og en deraf følgende voldsom Forøgelse af Statens Underskud.

Man glemmer, at naar Socialdemokratiet faar Magt til at gennemføre de Lovreformer, som man paastaar vil skaffe Staten mægtig forøgede Udgifter, vil Socialdemokratiet ogsaa have Magt til at gennemføre de Besparelser, man ønsker, og til at skaffe sig de nødvendige Indtægter.

Dette er aldeles ikke ensbetydende med nye voldsomme økonomiske Byrder paa den almindelige Befolkning.

For det første vil Gennemførelsen af en Række af Odense-Programmets Punkter ikke forøge Statsudgifterne, men bidrage dels til at stimulere Indtægterne, dels til at sænke Prisniveauet og derved ophjælpe Statens Finanser.

Det gælder Foranstaltninger som:

- Regulering af Importen,
- Fremme af Erhvervslivet, (herigennem Modvirkning af Arbejdsløsheden),
- rationel Jordlovgivning (billigere Jordpriser ved Ekspropriation og Grundskyld, derved lavere Prisniveau, forøget Produktion og Begrænsning af Indvandring til Byerne),
- Huslejelovgivning (Regulering af Lejeniveauet ved Forhindring af Spekulation i Boliger),
- Forhindring af Bank-, Aktie- og Børssvindelen (som netop har kostet Landet Hundreder af Millioner),
- Statens Overtagelse af eller effektive Kontrol med (d. v. s. Socialisering) af Forsikringsvæsen og Monopoler (baade til Gavn for Befolkningen og offentlige Finanser),
- Afskaffelse af Militærudgifterne,
- Statsgældens Afvikling i størst muligt Omfang ved en særlig Formueskat (Pkt. 13).

For det andet maa Skatterne omlægges ved en samlet Revision af Skattelovene ud fra Princippet: Skattebyrden afpasses efter Skatteevnen.

Socialdemokratiets Retningslinjer vil her være:

Afvikling af den indirekte Beskatning, først og fremmest den rene Finanstold, som hviler paa det almindelige Forbrug af Nødvendighedsartikler. (Beskyttelsestolden maa afvikles langsomt under Hensyntagen til Erhvervene. - Rene Luksusskatter paa Overklassens meningsløse Forbrug er Socialdemokratiet ikke principielt Modstander af.)

Til Erstatning for de indirekte Skatter kan tænkes:

Monopolafgifter til Staten, forhøjet Arveafgift, Grundskyld og Værdistigningsafgift.

Begge de to sidstnævnte Skatteformer har Socialdemokratiet stillet Forslag om før noget andet politisk Parti, nemlig under Forhandlingerne i Folketinget i 1902-03 om de gamle Hartkornsskatters Afløsning af Ejendomsskylden. Det var altsaa endnu før det radikale Partis Dannelse, og de nuværende Radikale var med til som en Del af Venstrepartiet og sammen med Højre at stemme Socialdemokratiets Forslag om en særlig Qrundvurdering og Værdistigningsafgift ned!

Den væsentligste og retfærdigste Indtægtskilde bliver dog indtil videre Indkomst- og Formueskatten med en stærkt stigende Skala.

Bestræbelserne vil gaa i modsat Retning af Ministeriet Neergaards, der gennemførte store Lettelser for Millionformuerne ved at nedsætte Maksimumssatserne fra 25 Promille til 16 Promille, og som ligeledes paaførte Statskassen et stort Tab ved at lette Indkomst-Skatten for Aktieselskaber med den største Fortjeneste fra, 35 pCt. til 15 pCt.

Men navnlig vil en ligelig Behandling af alle Skyttere være paakrævet. Arbejdere og Funktionærer er underkastet en saadan Kontrol, at de kommer til at betale Skat af hver eneste Øre af Indtægten. Saaledes bør det være for alle Samfundsklasser!

Men Landsoverskatteraadets Undersøgelser viser, at baade Byernes Overklasse (store Forretningsdrivende, Fabrikanter, Veksellerere og andre) og Landdistrikternes Overklasse (større Gaardmænd og Proprietærer) snyder for Skat, særlig ved at dække over Bank- og Sparekasseindskud.

I Anledning af et Angreb fra Godsejer Moesgaard-Kjeldsen paa Landsoverskatteraadet, har dettes Formand Hr. Hiort Lorenzen udtalt til "Berl. Tid.":

"Om Hr. Moesgaard-Kjeldsens Kraftudtryk ønsker jeg ikke at udtale mig. Derimod vil jeg med Henblik paa Klappjagten anføre et enkelt Forhold, der er ret bemærkelsesværdigt. Vi havde igennem Statistiken faaet oplyst, at der paa en mindre, frugtbar Ø fandtes 20 Mill. Kr. i Banker og Sparekasser. Ved summarisk Eftersyn af Selvangivelser og Formuespecifikationer skønnedes der at være opgivet kun 3-4 Mill. Kr., og vi skrev da til en Række Skatteydere i By og paa Land og fik omgaaende fra 30 Skatteydere i et enkelt Sogn Besvarelser, der viste følgende Billede:

Den første havde opgivet paa Selvangivelsen som Beholdning i Banker og Sparekasser: 0. Hans virkelige Beholdning var 61,038 Kr. For de andre var Forholdet saa-ledes: 0 - 1343; 0 - 72,779; 8500 - 57,550; 4000 - 16,689; 14,000 - 22,235; 15,000 - 127,990; 0 - 3221; 0 - 6538; 15,000 - 20,542; 0 - 0; 0 - 26,608; 6000 - 16,280; 14,000 - 15,626; 6000 - 6442; 0 - 18,377; 0 - 8547; 13,400 - 26,817; 0 - 12,025; 14,000 - 15,757; 0 - 2688; 0 - 9403; 3000 - 6480; 1000 - 6697; 0 - 24,272; 10,000 - 47,305; 0-0; 7000 - 10,361; 4000 - 8715 og 21,000-36,457.

Her synes der at være noget af den Parodi, som Hr. Moesgaard-Kjeldsen taler om. De to eneste Opgivelser, der er helt korrekte, er dem, der har 0 - idet det dog maa bemærkes, at de nye Oplysninger endnu ikke er kontrollerede. Det vil herefter forstaas, at man fra en vis Side ønsker at sætte en Stopper for Landsoverskatteraadets Virksomhed. Men selv om Hr. Moesgaard-Kjeldsen mener noget andet, saa tror jeg nok, slutter Formanden, at vi véd, hvad der er vor Pligt."

Om Resultatet af Landsoverskatteraadets Virksomhed i de senere Aar oplyste Finansminister Neergaard følgende i Folketinget den 18. Oktober 1923, Sp. 510:

"I 1920 er der indgaaet 274 Forlig og er efterbetalt Skat og Bøder paa ialt 1,335,000 Kr.; i 1921 267 Forlig og 1,846,000 Kr., i 1922 174 Forlig og 1,667,000 og i 1923, indtil den 16. Oktober, 498 Forlig og 2,379,000 Kr. Af dette sidste Beløb skriver 1,758,000 Kr. sig fra

afsluttede Undersøgelser af Ansættelser af ikke bogføringspligtige i Landdistrikterne, større Gaardmænd og Proprietærer, i Henhold til 421 afgivne Forligstilbud."

Disse Eksempler gør det i høj Grad sandsynligt, at Lovgivningsmagten ikke behøvede at bryde Hjernen med større Komplekser af nye Skattelove, dersom blot alle Befolkningmasser svarede den Skat, som de er forpligtede til efter gældende Love!

Socialdemokratiet kræver derfor Indførelse af tvungen Selvangivelse baade af Indtægt og Formue, Formueangivelsen med vedlagt Statusopgørelse ogsaa for Landmændene.

Venstre har gennem Statsminister Neergaard afvist Kravet om en saadan Statusopgørelse for Landmænd.

Ogsaa de kommunale Skatter bør undergaa en Revision, saaledes at Kommunerne faar Ret til at opkræve Formueskat, faar en større Skat af Aktieselskaber og nye Indtægter gennem. Grundskyld og Værdistigningsafgift.

Forholdet mellem direkte og indirekte Skatter har været saaledes:

1913-14:

Direkte Skatter ca. 30 pCt.

Indirekte - ca. 70 -

1917-18 og følgende Aar:

Direkte Skatter ca. 73 pCt.

Indirekte - ca. 27 -

Finanslovforslaget 1924-25:

Direkte Skatter ca. 40 pCt.

Indirekte - ca. 60 -

Punkt 15. Den kommunale valglov optages til revision i overensstemmelse med de af partiet udarbejdede forslag.

Gang paa Gang har Socialdemokratiet i Folketinget indbragt Forslag til Revision af den kommunale Valglov. Ogsaa i Samlingen 1923- 24 er et saadant Forslag fremsat, og dette Forslag var sammen med et af Regeringen fremsat Forslag til 1. Behandling i Folketinget i Midten af December Maaned 1923.

Hovedændringerne, som Socialdemokratiet ønsker gennemført, er først og fremmest Afskaffelsen af den 2-aarige Opholdsbestemmelse.

Det viste sig ved de kommunale Valg i 1917, at af samtlige 25-aarige Kvinder og Mænd i København havde kun 58 pCt. Valgret, og paa Frederiksberg og i Købstæderne ca. 69 pCt., medens ikke mindre end 79 pCt. af de 25-aarige paa Landet havde Valgret. Der er ingen Tvivl om, at det i høj Grad er Opholdsbestemmelsen, som har berøvet de mange i Byerne Valgretten.

Socialdemokratiet foreslaar derfor, at man for at faa kommunal Valgret skal have fast Ophold i Kommunen paa det Tidspunkt, da Valglisten affattes, og ikke maa staa til Restance med mere end 1/2 Aars Skat og ikke nyder eller indenfor det sidste Aar har nydt Fattighjælp under saadanne Omstændigheder, at den paagældende maa siges at forsørges af Fattigvæsenet. Valgretsaldere foreslaas nedsat til 21 Aar.

Endelig foreslaas det, at Kommunalbestyrelsen kan fastsætte Diæter for Medlemmerne.

Dette at være Medlem af Kommunalbestyrelsen, særlig i de større Kommuner, er forbundet med et ikke ringe Arbejde, og man har flere Eksempler paa, at Personer, som er bleven bragt i Forslag som Medlemmer af en Kommunalbestyrelse, har frabedt sig Valg med den Motivering, at de ikke havde Raad dertil.

Med Hensyn til Amtsraadene foreslaar Socialdemokratiet, at Valget af Amtsraadsmedlemmer foretages samtidig med Valget til Sogneraadet ved direkte Valg af samtlige kommunale Vælgere i Amtet, og at Amtsraadet selv vælger sin Formand.

Under Højrestyret indbragte Venstre Gang paa Gang Forslag til Ændringer i den kommunale Valglov af væsentlig samme Indhold som det, Socialdemokratiet nu foreslaar. Men ogsaa paa dette Omraade har Venstre forandret sig.

Punkt 16. Forsikringsvæsenet samt monopollignende industrier og importvirksomheder

overtages af staten eller underkastes effektiv kontrol til sikring af borgernes interesser. For alle erhvervsgræne tilvejebringes en offentlig kontrol med adgang til regulering af avance og priser. Arbejdernes medbestemmelsesret i bedrifterne sikres.

Kravet om, at Forsikringsvæsenet samt monopollignende Industrier og Importvirksomheder skal overtages af Staten eller underkastes effektiv kontrol er tilstrækkelig underbygget af den sidste Tids Begivenheder, hvor navnlig den uhyggelige Svindel, som er dreven med Forsikringsvirksomheder, er blevet grundigt afsløret.

Forsikringsvæsenet.

Da for nogle Aar siden Købstadforeningen begyndte at beskæftige sig med Spørgsmaalet om, at Kommuner selv skulde overtage Brandassurancen for deres Bygninger, fremkom der en Statistik, som viste, at om de danske Købstadkommuner 25 Aar forud selv havde overtaget Brandforsikringen og i disse 25 Aar havde indbetalt det samme Beløb som de havde betalt i Assurancepræmie til Købstædernes almindelige Brandforsikring, vilde de i disse 25 Aar have opsparret en saadan Kapital, at alene Renterne deraf var nok til at udrede alle fremtidige Brandskadeerstatninger, beregnet efter Gennemsnittet fra de foregaaende Aar.

Paa vort Partis Initiativ er der nu dannet en Forsikring for Kommunerne, som ledes og administreres under Købstadforeningen.

At en Centralisation af Forsikringsvæsenet under Statens Kontrol baade vilde betyde en væsentlig Besparelse og større Sikkerhed, er hævet over enhver Tvivl. Det er bl. a. for Ulykkesforsikringens Vedkommende paavist, at Administrationsudgifterne er langt lavere i Norge og Sverrig, hvor man har Statsforsikring, end i Danmark.

Monopoler og Avancekontrol.

I Rigsdagssamlingen 1910-11 stillede Socialdemokratiet Forslag om Statsovertagelse af eller effektiv Statskontrol med Sukkerproduktionen.

Den 8. Februar 79/5 fremsatte Socialdemokratiet et Forslag om Nedsættelse af en Kommission til

"1. at undersøge Kapitalens og de monopolagtige Bedrifiers uheldige Indflydelse paa de sociale Forhold her i Landet og

2. overveje, om ikke Hensynet til Folkets og Landets Fremtid kræver, at Staten snarest overtager saadanne Virksomheder som Nationalbanken og de øvrige private Pengeinstituter, Telegrafer og Telefoner, Jernbaner og Skibe, Forsikringsselskaber af enhver Art, samt saadanne monopolagtige Virksomheder som Sukkerfabriker og Raffinaderier, Papirfabriker, Oliefabriker og Selskaber, der driver Handel med Olier, Tændstikfabriker, Garverier og Læderfabriker, Gødningsfabriker, Cementfabriker, Saltværker, Spritfabriker, Ølbryggerier, Importforretninger i Kul og Koks m. f L".

Disse Krav blev gentaget i Arbejdsprogrammet af November 1918.

Ikke mindst de sidste Aar har vist Berettigelsen og Samfundets Interesse i en saadan Lovgivning.

De danske Sukkerfabriker har i følgende Aar udbetalt følgende Udbytter til Aktionæerne:

1911: 25 pCt.; 1912: 16 pCt.; 1913: 17 pCt.; 1914: 25 pCt.; 1915: 18 pCt.; 1916: 17 pCt.; 1917: 18 pCt.; 1918: 20 pCt.; 1919: 22 pCt.; 1920: 23 pCt.; 1921: 15 pCt.; 1922: 19 pCt.

Trods disse Udbytter har Sukkerroedyrkerne maattet true med Strejke for at faa en rimelig Fortjeneste! Forbrugerne vaander sig under stadig stigende Priser, og paa sidste

Generalforsamling jamrede Oberstløjtnant(!) Grut paa Bestyrelsens Vegne over den høje Arbejds løn, samtidig med, at han slog paa, at man burde søge billig Arbejds kraft i Udlandet!

De danske Cikoriefabriker gav i 1916 25 pCt.; de følgende 5 Aar 15 pCt. aarlig - ialt altsaa 100 pCt. paa 6 Aar. I 1922 var Udbyttet til Aktionæerne 10 pCt.

Den 31. Oktober 1923 holdt Cikoriefabrikerne Generalforsamling. En kendt Spekulant, Hr. Carl Salomonsen, havde sikret sig Aktiemajoriteten, men Domstolene havde forbudt ham at belaaene Aktierne med 225 pCt. Generalforsamlingen vedtog nu enstemmigt at udbetale et Udbytte paa 25 pCt. og desuden at udlodde Kassebeholdningen til Aktionæerne med 150 pCt. af deres Aktier, altsaa ialt et Udbytte paa 175 pCt.

Aktiekapitalen er 2 Mill. K.r. Der udbetales altsaa en lille Klat Aktionærer 31/2 Mill, for et enkelt Aar!

Hr. Salomonsens væsentligste Motivering for Forslaget var, at Aktionærene havde Krav paa at faa Pengene udbetalt "for at kunne anbringe dem / en sikker Valuta!" (Kapitalflugt).

Et Forslag om at bruge Millionerne i industrielt Øjemed forkastedes næsten enstemmigt!

Et Par Maaneder efter steg Prisen paa Kaffetilsætningen !!

Nationalbanken gav i 1914-19 8 pCt. aarlig; i 1920 -22 10 pCt. aarlig. De øvrige Hovedbanker gav fra 8-12 pCt. i disse Aar.

Det danske Kulkompagni. 1911: 10 pCt.; 1912: 16 pCt.; 1913: 20 pCt.; 1914: 14 pCt.; 1915: 45 pCt.; 1916: 50 pCt.; 1917: 50 pCt.; 1918: 27 pCt.; 1919: 40 pCt.; 1920: 25 pCt.; 1921: 10 pCt.; 1922: 5 pCt.

Det Forenede Dampskibsselskab viste i Aarene 1915-20 følgende Udbytter: 25, 35, 35, 35, 60 og 40 pCt.

Andre Dampskibsselskaber ("Norden", "Dannebrog", "Torm", "Vendila" m. fl.) gav i Aarene 1915-20 fra 50-135 pCt.

Ballin og Hertz (Garveri- og Skotøjsfabrik) gav i 1913-19: 15, 15, 37, 40, 30, 18 og 25 pCt. - Men saa krakkede Selskabet ganske vist ogsaa.

Disse Tal giver dog ikke altid det nøjagtige Billede af Aktionæruddyttet, thi ved Tildeling af Friaktier er Uddyttet i adskillige Tilfælde det dobbelte eller mere af det officielle Tal.

Arbejdernes Medbestemmelsesret i Bedrifterne.

Ogsaa dette Krav underbygges paa det bedste af ovenstaaende Tal. Arbejdernes Deltagelse i Ledelsen vil ikke alene være af Værdi ved Lønforhandlinger, hvor man altid afviser Arbejdernes Krav med, at Foretagendet "ikke kan bære det". Men vigtigere endnu er det, at Arbejdernes Deltagelse i Ledelsen og deres Kontrol af Regnskabet's Affattelse, efterhaanden som Arbejderne bliver skolede ogsaa paa dette Omraade, vil blive af stor Værdi for Samfundets Kontrol med disse Bedrifter.

En saadan Kontrol og Regulering af Produktion og Omsætning vil ogsaa bidrage til at skabe roligere og stabilere Arbejdsforhold, og efterhaanden som denne Udvikling medfører, at Udbygning og Spekulation trænges tilbage, og at Arbejdsudbyttet tilfalder hele Samfundet, vil dette ogsaa skabe forøget Interesse hos Arbejderne overfor selve Erhvervslivets Trivsel, og man kan forudse friske Impulser, nyt Initiativ og forøget Produktion i et Omfang, som ikke kan ventes, naar forøget Udbytte blot betyder større Profit til en lille Kreds af Aktionærer.

Gennem en saadan mangedreget Udvikling, gennem en Kombination af Statsdrift, kommunal Drift, Privatdrift under Offentlighedens Kontrol og kooperativ Drift ønsker Socialdemokratiet at naa frem til en socialistisk Samfundsordning, hvor det arbejdende Folk selv overtager og leder Produktionen, og hvor de, der arbejder, faar det fulde Udbytte af deres Arbejde.

Punkt 17. Den danske stat opfylder sine forpligtelser over for Folkenes Forbund og Washington-konferencen ved lovfæstelse af 8-timers-arbejdsdagen for håndværk og industri. I Henhold til selve Fredstraktaten og i Tilknytning til Folkenes Forbund afholdtes i Slutningen af 1919 en international Konference i Washington til Drøftelse af Arbejdsforholdene. Der deltog Repræsentanter for Regeringerne, Arbejdsgiver- og Arbejder-organisationerne. Naar Fredstraktaten har draget disse Forhold med ind under det internationale Samarbejde, er det i Erkendelse af, at en international Regulering af Arbejdstid og Arbejdsvilkaar vilde være et virksomt Middel til at stille Landene paa lige Fod i Konkurrencen og altsaa til at udelukke en Række farlige Konflikter mellem Nationerne. Forudsætningen maatte selvfølgelig derfor være, at de forskellige Lande loyalt søger at gennemføre de internationale Beslutninger. Saaledes har Danmark imidlertid ikke handlet overfor Beslutningen om en Maksimal-Arbejds-dag paa 8 Timer.

Denne Overenskomst vedtoges i Washington 1919 med alle Stemmer mod 3, og samtlige Repræsentanter fra Danmark stemte derfor!

Alligevel har Ministeriet Neergaard stadig nægtet at fremsætte et saadant Forslag.

Lovfæstet 8-Timers-Arbejdsdag er nu gennemført for Industri og Håndværk i følgende 20

Lande: Belgien, Bulgarien, Czekoslovakiet, Finland, Frankrig, Grækenland, Holland, Indien, Italien, Jugoslavien, Letland, Luxembourg, Norge, Polen, Rumænien, Svejts, Spanien, Sverige, Tyskland og Østrig.

Med Undtagelse af England har alle Lande omkring Danmark, hele Kredsen rundt, lovfæstet 8-Timers-Dagen. Store og smaa, gamle og nye Stater overalt i vor Nærhed, ethvert af de Lande, som i konkurrencemæssig Henseende kan have Interesse for Danmark, har lovfæstet 8-Timers-Dagen.

Hvad England angaar, da er man gaaet endnu videre i mange Industrier end til 8-Timers-Dagen. Det er blot ikke lovfæstet.

Det er saaledes et mindre smukt Bidrag til internationalt Samarbejde, den danske Venstreregering her har givet. Men dette som andet forklares af Venstreregeringens Afhængighed af Arbejdsgiverforeningen.

Venstre paastaar selv, at dets Regering har haft den Mission at skabe Arbejdsro i Danmark. Rent bortset fra, at Danmark ikke i mange Aar har haft saa urolige Arbejdsforhold som i Aarene efter 1920 paa Grund af Arbejdsgivernes Overmod (Lock-outvarslerne), kan Følgen af Regeringens og Venstres vrangvillige Stilling overfor Gennemførelsen af en lovfæstet 8-Timers-Maksimalarbejdsdag meget let blive, at man i Danmark, til Skade for Landets Erhvervsliv, kan komme til at føre hidsige faglige Kampe, netop om Arbejdstidens Længde, Kampe, som andre Lande er lykkelig forskaanede for.

Til fremme af dette program kalder Socialdemokratiets kongres på alle kvinder og mænd, der ikke ønsker ministeriet Neergaards reaktionære politik fortsat, men ønsker en samfundspolitik, der tager sigte på beskyttelse af de interesser, der knytter sig til arbejde, legitim handel, produktion i landbrug, håndværk og industri, og bekæmper den usunde spekulation, der virker fordyrende og ødelæggende for det arbejdende samfund.

For så vidt valgene, saaledes som den store arbejdende befolkning ønsker det, hidfører en ændring i de parlamentariske magtforhold, kan det socialdemokratiske parti under forskellige former blive stillet over for spørgsmålet om dannelse af ministerium eller medvirkning dertil. Partiet vil ikke unddrage sig nogen forpligtigelse, der følger af dets deltagelse i det parlamentariske liv, men vil heller ikke søge at få andel i regeringen uden fornødent parlamentarisk grundlag.